

Gdańsk-Kraków-Warszawa-Wrocław, 20 marca 2022

**Stanowisko Zarządu Sekcji Polskiej
Międzynarodowego Stowarzyszenia Krytyków Sztuki AICA
ws. inicjatywy zburzenia pomnika Xawerego Dunikowskiego w Olsztynie**

W Polsce narasta obecnie opór przeciwko agresji Rosji na Ukrainę. Opór ten jest niezwykle szlachetny, walka o prawa człowieka w Ukrainie – niezbędna, a pomoc dla sąsiadów jest podstawowym etycznym wymogiem. Warto powstrzymać jednak emocje, które grożą nienawiścią na tle narodowym i niszczeniem dziedzictwa kultury. Właśnie dzisiaj, kiedy armia Putina bezwzględnie niszczy społeczność i kulturę Ukrainy, w tym pomniki, zabytki architektury i dzieła sztuki, nie możemy odpowiadać tym samym językiem. Apelujemy do prezydenta miasta Olsztyna o powstrzymanie się od zniszczenia dzieła jednego z najwybitniejszych artystów XX wieku – pomnika autorstwa Xawerego Dunikowskiego w Olsztynie. Pomnik powstał w roku 1954 i miał uczcić pamięć żołnierzy radzieckich, którzy polegli na naszych ziemiach w czasie II wojny światowej. Stał się jednocześnie symbolem nowego porządku politycznego, znakiem przynależności Polski do Bloku Wschodniego. Po 1989 roku spierano się o to, czy ma dalej trwać. Był to gorący i ważny spór o wartości kulturowe i najnowszą historię Polski. Pod pomnikiem podpisany jest Dunikowski, autor Głów Wawelskich i Pomnika Czynu Powstańczego na Górze św. Anny, wybitny twórca, którego prace są częścią ciągu rozwojowego polskiej kultury. Dunikowski, co warto przypomnieć w dzisiejszym kontekście, był ofiarą nazizmu – więźniem obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau. W wyniku sporu o pomnik wydarzyły się dwa fakty: zmiana nazwy – z Pomnika Wdzięczności Armii Czerwonej na Pomnik Wyzwolenia Ziemi Warmińsko-Mazurskiej oraz wpisanie budowli do rejestru zabytków. Armii Czerwonej już nie ma. Ukraińcy nie zaatakowali komuniści, lecz państwo autorytarne o nowym, nieznanym wcześniej charakterze, nieobliczalne, kierujące się nacjonalizmem i nienawiścią. Jeśli dzisiaj pomnik ma być zburzony, to tylko spełni się życzenie Władimira Putina: Polacy własnymi rękami rozmontują swoją własną historię, zniszczą swoje zabytki, wymażą z pamięci kolejnych pokoleń dzieła swoich wybitnych artystów. Apelujemy do mieszkańców Olsztyna, do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, do pracowników muzeów i redakcji gazet o wsparcie naszego stanowiska.

Zarząd Polskiej Sekcji AICA

Dziękujemy za przygotowanie tekstu Członkini Stowarzyszenia, Dorocie Jareckiej